

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Facta et dicta memorabilia

Valerius <Maximus>

[Straßburg], nicht nach 1470

[Liber quintus]

[urn:nbn:de:bsz:31-324440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-324440)

¶ Capitula libri quinti

Primum de humanitate aut clemencia. Secundum de gratis. Tercium de ingratis. Quartum de pietate erga parentes fratres et patriā. Quintum de parentū amore & indulgentia in liberos. Sextum de parentum seueritate in liberos. Septimū de parentū adūsus suspectos liberos moderacione. Octauū de parentib; qui obitum filiorum animo forti sustinuerunt.

Capitulum primum de humanitate aut clemencia

Liberalitati quas apiciores comites quā humanitatem et clemenciā dederim. quā idem gen⁹ laudis expetunt. Quarum prima inopia. proxima occupacione. tertia anticipati fortuna p̄statur. Cumq; nescias quā maxie probes. tam ei⁹ cōmendacō p̄currere videt^r cui nomen ex ip̄o numine q̄sitū est. Ante oīa autē humanissima et clemētissima senat⁹ acta referā. Qui cū cartagmensiū legati ad captiuos redimēdos in vrbem venissent. protin⁹ hīs nulla pecuniā accepta: reddidit iuuenes numero duū milium et septingentoy et. xliij. expletissimos rex. Tantū hostium exercitum dimissum: tantam pecuniā cōtemptā: tot punicis iniurijs veniā datā. ip̄os legatos obstupuisse: arbitror ac secū dixisse. O munificenciā gentis romane: deorum benignitati equandā. O etiā nr̄am legacionē sup̄ vota felicem. nam q̄ beneficium nunq; dedissem⁹: accepim⁹.

¶ Illud quoq; non parū humanitatis senat⁹ indicium est. Siphacem enī quōdā opulentissimū numidie regem captiuum in custodia tiburī mortuum: publico funere censiat efferendū: vt vite dono honorem sepulture adiceret.

¶ Consimiliq; clemencia in persa vsus est. Nam cum albe in qua custodie causa relegatus erat: decessisset: questorē misit. qui eū publico funere efferret ne regias reliquias iacere ihonoratas pateret. Hostib;

h

hec et miseris et fato functis officia regibus erogata. **I**lla
aiciis et felicibus & viuis tributa sunt. **C**onfecto
macedonico bello musachanes miasmisse filius cum equi-
tibus quos in presidium romanorum adduxerat ab impera-
tore paulo ad patrem remissus tempestate classe dispa-
brundisum eger delatus est. **Q**uod ubi senatus cogno-
uit continuo illo questorem ire iussit. cuius cura et ho-
spicium adolescenti expediret. et omnia que ad valitudinem
opus eent preberent. Impenseque liberaliter: tum ipsi: tum
toti comitatu prestarent. **N**aves etiam ut prospicerentur
quibus se bene ac tuto cum suis in affricam traiceret: equi-
tibus singulas libras argenti: et quinquagenos sesterci-
os dari imperavit. **Q**ue tam prompta et tam exquisita
patrum conscriptorum humanitas efficere potuit. ut etiam si ex-
pirasset adolescens equiori animo desiderium eius pater tolle-
raret. **I**dem senatus cum ad gratulandum sibi prusi-
am bitumie regem ad se venire audisset. obviam illi. **T**
cornelium scipionem questorem capuam misit. **C**ensuitque
ut ei domus rome quam optima conducere et copie non
solum ipsi sed etiam comitibus eius publice preberent. in eorum
excipiendo tota urbs unius animi humani vultum habuit.
Itaque qui amantissimum nostrum venerat duplicata erga nos
benivolentia in regnum suum reversus est. **N**ec egyptus
quidem romane humanitatis expertus fuit. **R**ex eius
ptholmeus a minore fratre regno spoliatus petendi auxi-
lij gratia cum paucis admodum servis squalore obsitus
romam venerat: ac se in hospitium alexandrini pictoris
contulerat. **I**d postquam senatui relatum est: accessito inue-
ne quam potuit accurata excusatione usus est. quod nec questorem
illi more maiorum obviam misisset: nec publico eum hospitio
exceptisset. **E**aque non sua negligentia: sed ipsi subito et clam-
destino adventu facta dixit. **E**t illum e curia protinus
ad publicos penates deduxit. **M**ortatusque est ut depositis
sordibus ad eundem ipsius die peteret. quum etiam cure habuit

uti munera p̄ questorē et quotidie darent̄. **H**is gradibz
 officioꝝ iacētē ad regnū vastigiū crexit. effecitqz ut pl̄
 spa in auxilio. p. r. quā metus in sua fortuna reponēt
Atqz ut ab vniūsis patribz cōscriptis ad singulos
 veniam. **L.** corneliꝝ cōsul primo punico bello cū olbiā
 oppidū cepisset: p̄ quo fortissime dimicās: aino dux car
 taginēsum occiderat. corpꝝ eius e tabernaculo suo āplo
 funere extulit. **N**ec dubitauit hostis exequias ipse cele
 brare eā demū victoriā. **E**t apō deos et hoīes nimium ī
 uidiē habiturā credens: q̄ plurimū hūilitatis habuisset
Quid de quincio crispino loquar cuius māuetu
 dinem p̄cētissimi affectus ira et gloria quaterē nō po
 tuerūt: bladium campanū et hospicio benignissime do
 mi sue exceperat: et adūsa valitudine correptū: attentis
 sima cura recreauerat. **A** quo post illā neq̄bantiā cāpa
 norum defectio nem in acie ad pugnā puocatus: cum et
 viribus corporis et aī virtute aliquāto esset supior. mo
 nere in gratū quā vincere maluit. **N**am quid agis īq̄
 demens aut quo te praua cupiditas trāsuersum rapit.
Darū habes publica impietate furē: nisi ecā priuata
 lapsus fueris. vnus videlicet tibi romanorū quincius pla
 cet: in quo sceleste exerceas arma. cuius penatibz et ho
 noris vicissitudinē et salutē tuam debes. **E**t me fedus
 amicitie diqz hospitales sancto n̄ro sanguine. v̄ris autē
 peccatoribz vilia pignora hostili certamine cōgredi tecum
 vetant. **Q**uincetiā si in cōcursu exercitiū fortuitu vn
 bonis mei impulsu p̄stratū agnouissem. **A**pplicatū iā
 ceruicibus tuis mucronem reuocassem. **T**uū ergo crim̄
 sit hospitem occidere voluisse: meū nō erit hospes occisus
Proinde aliā qua occidas dextrā quere: quoniā mea
 seruare te didicit. **D**edit vtriqz sceleste numen deb̄itum
 exitū. **S**iquidē in eo p̄lio bladius obrūcatus est. quon
 eius insigni pugna clarus euasit. **A**ge. **M.** mar
 celli clemētia quā clay quamqz memorabile exemplū de

Apud d. d. d. l. v.

haberi debet : qui captis a se siraculis : in arce earum
constitit : vt vrbis modo opulentissime tunc afflicte for
tunam ex alto cerneret . **C**eterum casum eius lugubrem intu
ens : fletū cohibere nō potuit . **Q**uem si q̄s ignarus vir
asperisset : alterius victoriā esse credidisset . **I**taq; siracu
sana ciuitas maxima clade tua aliquid admixtū gratu
tionis habuisti . quia si tibi incolumē stare fas nō erat
leniter sub tam mansueto victore cecidisti . ¶ **Q**uin
tus autem metellus celtibericū in hispania gerēs bellū
cum vrbem centobricā obsideret . et iam adnota machi
na : partē muri : que sola cōuelli poterat : disiectur⁹ vi
dentur : humanitatem ppinque victorie p̄tulit . **N**ā cū
rethogenis filios qui ad eū trāsierat centobricēses mac
bine iatibus obicissent . ne pueri in cōspectu patris cru
deli genere mortis cōsumerent . quāquā ip̄e rethogenes
negebat esse impedimento : quo minus etiā per exitum
sanguinis sui expugnacionē pageret : ab obsidione dis
cessit . **Q**uo quidem tā clemēti factō : et si n̄ vnus ciui
tatis menia : oīum tamen celtiberiarū vrbium aīos cepit
effectq; vt ad redigēdas eas : indicionē populi romani
nō multis sibi obsidioibus opus esset . ¶ **A**ffricam
quoq; posterioris humanitas speciose lateq; patuit . **E**x
pugnata namq; cartagine circa sicilie ciuitates literas
misit . vt ornāmēta temploꝝ suoz a penis rapta : per le
gatos recuperarēt . **I**nq; pristinis sedibus reponēda cu
rarent beneficium dijs pariter atq; hominib; acceptū .
¶ **H**uic factō par eiusdem viri humanitas : a questore
suo haste subiectos captiuos vendente : puer eximie for
me & liberalis habitus missus est . **D**e quo cum explo
rasset numidam esse orbem relictum a patre : educatū
apud auunculum misissam . eo ignorante in maturā
aduersus romanos ingressus miliciam : et errori illi⁹ ve
niam dandā . et aīcie regis fidissimū populo romano
debitam veneracionē existimauit . **I**taq; puez anulo fi

bulaq; aurea & tunica latidania : hispanoq; sagulo et
ornato equo donatum : datis qui eum psequerent equi
ribus ad massimam misit . eos victorie maximos fruc
tus ratus : dijs ornamenta temploꝝ hoĩbus regibus san
guinem suum restituere . ¶ **L**ucij eciam pauli ī tali
genere laudis memoria apprehēdenda est . **Q**ui cū pseu
parū temporis momēto captiuum ex rege ad se adduci
audisset . occurrit ei romam imperij decoratus ornāmē
tis : conatumq; ad genua ꝑcumbere dextera manu alle
uauit . & greco sermone ad spem exhortatus est : intro
ductum eciam in tabernaculum lateri suo proximum in
cōsilio sedere iussit : nec honore mense idignū iudicauit
ꝑponatur in conspicuo acies : qua ꝑstratus est perses .
Et harum rex quas retuli cōtextus . vtro magis specta
culo delectent hoĩes dubitabunt . **N**am si egregium est
hostem abicere : nō minus tamen laudabile infelici scire
misereri . ¶ **N**ec lucij pauli humanitas admonet me
ne de gnei pompeii clemencia taceam . **R**egem armenie
tigranem : qui & per se magna cū populo romano bel
la gesserat : & infestissimū vrbis nre nutritacē : ponto
pulsū viribus suis ꝑtererat : in conspectu suo diuicijs
tacere supplicem passus nō est . s; benignis verbis recrea
tum diadema qđ abiecerat capiti reponere iussit . certisq;
rebus imperatis in pristinū fortune habitum restituit
Eque pulcrum esse iudicans & vincere regē et facere .
¶ **Q**uam preclarum tribute humanitatis specimē
Gneus pompeius : quā miserabile desiderate idē euasit
exemplum : **N**am qui tigranis tempora insigni regio
regerat : eius caput tribus coronis triūphalibus spolia
tum in suo modo terrarum orbe nusquā sepulture locū
habuit . s; abscisum a corpore iōps rogi nephariū egipcie
ꝑfidie manus portatū est . est & ipi victori miserabile
¶ **V**t enim id cesar aspexit oblitus hostis soceri vultū in
duit : ac pompeio tum ꝑprias : tum et filie sue lacrimas

1. 2. dimissio est p̄cipua

qđ ꝑꝑrias iugis filie h̄it

reddidit. Caput autem plurimis et preciosissimis odoribus cremandum curauit. Quod si non tam mansuetus animus diuis principis extitisset: paulo ante romani imperij columen habitum: sicut mortalium negocia fortuna versat: inhumatum iacuisset. ¶ Cathonis quoque morte cesar audita: et se illius glorie inuidere: et illum sue inuidisse dixit. patrimoniumque eius liberis ipsius in columne seruauit. Et hercule diuinorum cesaris operum non parua pars cathonis salus fuisset. ¶ M. etiam antonij animus talis humanitatis intellectu non caruit. M. enim bruti corpus liberto suo sepeliendum tradidit. quique honoracius cremaretur inuicem ei suum paludamentum iussit iacentem non hostem sed ciuem deposito extumans odio. Cumque interceptum a liberto paludamentum comperisset ira partitus: pertinus in eum animaduerit. hac ante profatione usus. Quid tu ignorasti quod cuius tibi viri sepulturam commissem fortem pietatemque eius victoriam philippicam libenter viderent. Sed nec ista ista quidem generosissime indignationis verba inuicem audierunt. ¶ Commemoracione romani exempli in macedoniam deductus morum alexandri preconiuium facere cogor. Cuius ut infamitatem gloriam bellica virtus. Ita precipuum amorem clementia meruit. Is dum omnes gentes infatigabili cursu lustrarat. quodam loci nivali tempestate oppressus. senio iam confectum macedonem militem nimio frigore obstupescit ipse sublimi et propinqua sede igni sedens animaduertit factaque non fortune sed etatis utriusque extumacione descendit: et illis manibus quibus opes darii afflixerat: corpus frigore duplicatum in suam sedem imposuit. Id ei salutare futurum quod apud persas capitale extitisset solium regium occupasse. Quid ergo mirum est si sub eo duce tot annis militare iocundum ducebatur: cui gregarij militis incolumitas proprio fastigio carior erat. ¶ Idem non hominum ulli sed nature fortuneque cedens: quamquam

violencia morbi dilabebatur: in cubitum tamen erectus
dexteram omnibus qui eum contingere vellent porrexit. Quis
autem illam osculari non curreret. que iam fato oppressa
maximi exercitus complexu humanitate quam spiritu inui-
dio sufficit. ¶ Non tam robusti generis humani-
tas: sed ipsa tamen memoria prosequenda pistrati
atheniensium tyranni narrabit. Qui cum adolescens quidam
amore filie eius virginis accensus in publico obviam sibi
factam osculatus esset. hortante uxore: ut ab eo capitale
supplicium sumeret. Respondit. si eos qui nos amant
occiderimus: quid faciemus his quibus odio sumus?
Minime digna vox cui adiciatur eam ex tyranni ore de hu-
manitate manasse. In hunc modum filie iniuriam tulit
sua multo laudabilius. ¶ Trasippo amicus inter ce-
nam sine fine conuicio laceratus pistratus: ita et animam
et vocem ab ira cohibuit: ut putares satiditum a tyranno
male audire. ab eundem quoque veritus: ne propter metum
maturius conuiuio se subtraheret: inuitatione familiari
cepit retinere. Trasippus concitate temulencie impetu
euectus os eius sputo resperxit. nec tamen in vindictam
sua valuit accedere ille vero etiam filios suos violente patris
maiestate subuenire cupientes retraxit. Posteroque die
trasippo supplicium a se voluntaria morte exigere volentem
venit ad eum. dataque fide in eodem gradu amicitie se
mansurum ab incepto reuocauit. Si nihil aliud dignum
honore memorie gessisset. his tamen factis abunde se
posteritati commendasset. ¶ Eque mitis animus pirrhi
regis audierat quosdam in conuiuio tarentinorum parum ho-
noratum de se sermone habitum. aceritos qui ei intesue-
runt pronuntiabant ea que ad aures eius pervenerant dix-
issent. Tum ex his unus: nisi inquit vinum nobis defe-
cisset: ista que tibi relata sunt pro his que de te locuturi
eram ludus ac iocus fuissent. Tam urbana crapule
excusatio tanquam simplex veritatis confessio iram regis couer-

Das vñ von die pcedit
gabst und nicht mit vom
yberstet. Gatt. xax. am.
Hymniff. pcedit. pcedit
dem so vñ die pcedit
nach 6. 6. 6.

in casu huiusmodi si qd. apu-
tam qd. huiusmodi qd. huiusmodi
carat. qd. huiusmodi qd. huiusmodi
qd. huiusmodi qd. huiusmodi

tit. in risum. **Q**ua quidem clemētia et moderacione as-
secutus est. vt et sobriū sibi tarentini: gratias agerent et
ebriū bene precarent. ¶ **A**b eadem altitudine huma-
nitatis legatis romanorū ad redimēdos captiuos castra
sua petentibus: quo tucius venient: lionem molosson
obuiā misit. quo honoracius exciperent. Ipse cū orna-
tu equitū extra portā occurrit: secundarū rex puentu
non corruptus: vt officij p̄spectū in hisdem deponeret.
quā tam maxime armis cū eo dissidebant. Cuius tam
mitis ingenij debitū fructum vltimo fati sui tempore re-
cepit. Nam idem pirrhus rex cum diris auspicijs argi-
uorum iuasisset urbem: abscisumq; eius caput. altione:
us antigoni regis eius filius: ad patrem ppugnatorē
laborans: letus velut aliquod felicissimum victorie op̄
attulisset. Antigonus correpto iuvene q; tāti viri subi-
te ruine: immemor humanorū casuū: effuso gaudio: in-
sultaret. humo caput sublatū gausca: qua velatū caput
suū more macedonū habebat: texit. corporiq; pirrhi red-
ditum honoratissime cremandū curauit. Quineciā fili-
um eius helenum captiuū ad se pertractatū & cultū et
animū regiū gerere iussit. ossaq; ei pirrhi: aurea in-
clusa vna: epirum in patriam ad alexandrum fratrem
portanda dedit. ¶ **C**ampani autē exercitū nostrū
cum cōsule apud candinas furcas sub iugum a sanitibus
missi: nec inermem tantū s; eciā nudum urbem suā i-
trantem: p̄inde ac victorem & spolia hostium p̄ se fe-
rentem: venerabiliter exceperunt. p̄tinusq; consuli in sig-
nia honoris. militibus vestem arma equos comeatum
benignissime prestando. & inopiā & deformitatē ro-
mane cladis mutarunt. Quo aīo: si p̄ imperio nostro
aduersus hanibalem q; vsi fuisset: truculentis securibus
materiem seuendi non prebuissent. ¶ **F**acta menti-
one acerrimi hostis māsuētudinis eius operibus quam
romano imperio prestetit locū qui inter man⁹ est finia.

Lano. subico

Hanibal enim eniliã pauli apud cannas trucidati ques-
situm corpus quantũ in ipso fuit inhumatũ iacere pas-
sus nõ est. Hanibal tiberium graccum lucanoy circum-
ventum insidijs: cũ summo honore sepulture mãdauit.
& ossa eius in patriã portanda militibus nostris tra-
didit. Hanibal marcum marcellũ in agro brucio cũ co-
natus penoy cupidius quã cõsideracius speculatẽ inter-
emptum legitimo iure extulit. punicoq; sagulo et coro-
na datum laurea rogo imposuit. Ergo humanitatis dul-
cedo: enã in ferata barbaroy ingenia penetrat. orbosq;
et truces hostiũ mollit oculos: victorieq; i solacissimos
spiritus flectit. Nec illi arduũ ac dificile est iter arnia
cõtraria inter districtos commus mucrones placidum
iter reperire: vincit iram: prosternit odium: hostilẽq;
sanguinem hostilibus lacrimis miscet. Atq; eciã hani-
balis admirabilem vocem pro funeribus romanoy duci
arbitria statuentis expressit. qui aliquãto plus ei glorie
paulus graccus & marcellus sepulti quã oppressi attu-
lerũt. Siquidem illos punico astu decepit: romana mã
suetudine honorauit. Vos quoq; fortes ac pie vmbre ñ
penitendas sortiti estis exequias. Nam vt optabilib;
in patria. ita speciosius pro patria collapsa supremi of-
ficij decus infelicitate amissum. virtute recuperastis.

¶ Capitulum secundum de gratis.

de gratia
Gratas vero animi significaciones et i grata fac-
ta libuit hic ocul' subicẽ vt vicio ac virtuti iusta
merces existimacõis ipa cõparacõẽ accederet. Sed
quĩ cõtrario pposito sese distinxerũt nro q; stilo separen-
tur pzioremq; locum obtineãt que laudem quã que rep-
hensionem meruerunt. Atq; vt a publicis actis ordiar
marcium patrie interitum conantẽ perficere: admotoy
portis vrbis: ingenti volscorum exercitu funus ac tene-
bras romano imperio minantem: veturia mater et vo-
lunia vxor: nepharium opus exequi p̄cibus suis passe

non sunt. ^{antiqua} In quarum honore senatus gratitudine mo-
tus: matronarum ordinē benignissimis decretis adornauit
Sanxit namque ut feminis de semita viri cederent. cōfes-
sus plus salutis reipublice in stola quam in armis fuisse.
vetustisque aurium insignibus nouum vite discrimen
adiexit. permisit quoque hijs purpurea veste & auris
uti segmentis. **S**uper hoc edem & aram fortune muli-
ebri eo loco quo coriolanus exoratus fuerat: faciendam
curauit. memoriem beneficij animum suū exquisito reli-
gionis cultu testando. que secundi eciam punici belli tem-
pore exhibuit. ¶ Cum enim a fulvio capua obsidere-
tur: ac due cāpane mulieres beniuolentiā erga roma:
nos dimittere ex animis noluisent: vestia oppidia ma-
terfamilias: et diuina facula meretrix. quarum altera
quotidie p salute exercitus nri sacrificauit. altera cap-
tis militibus romanorum alimenta ministrare nō destitit.
vrbe illa oppressa: senatus his & libertatem & bona
restituit. **E**t siquid amplius premij petissent libenter se
datur assuecrauit. vacasse tāto gaudio patribus conscrip-
tis: duabus humilimīs feminis deferre gratiā nedū tā
pprer se tulisse. mirandū quid sine dūbio est. ¶ Quid
illa quoque iuuentute romana gratius que mucio et mi-
nucio cōsulibus vltro noīa sua militari sacramēto obtu-
lit: ut tusculanis: quorum fines equiculi occupauerāt. p̄si-
dium ferent. quia paucis ante mensibus constantissime
& fortissime imperiū populi romai defenderāt. ¶ Ergo
quod audita nouū est ne patrie grata volūtas cessasse vi-
deret exercitus seip̄e cōscripsit. ¶ Magnū grati po-
puli specimen in quinto fabio maxio enicuit. Nam cū
quinq; consulatibus salutariter reipublice administratis
decessisset. certatim es cōtulit: quo maior ac speciosior
funeris eius pompa duceret. Sed eleuet aliquis p̄mia
virtutis cum animaduertit fortes viros felicius sepeliri
quā vincere ignauos. ¶ Fabio autem sano et eciam

*1. p. 1. fabio duo p̄mia
cōscripsit. alij eum
p̄p̄t. p̄p̄t. p̄p̄t.*

incolumi summa cum gloria gracia relata est. **D**icta:
tori enī ei existenti magister equitum minucius scitople
bis: qđ nunquā antea factū fuerat: equatus. partitoꝝ
exercitu separatim in sānio cū hanibale cōfli xerat. vbi
temere inito certamine: pestifex habitur⁹ exitū subsidio
fabij cōseruatus. & ipse eum patrem appellauit. et ab
legionibus suis patronū saluari voluit. ac deposito eq̄:
lis imperij iugo magisterium equitum: sicut par erat
dictature subiecit. imprudētisq; vulgi errorem grate mē
tis significacione correxit. ¶ **T**am hercule probabi
liter quā. **Q**. terencius tulleo pretoria familia natus.
& inter paucos senatorij ordinis splendidus: optimo
exemplo affricani superioris: currum triūphantis: quia
captus a cartaginensibus ab eo fuerat recuperat⁹. pille
um capite gerens secut⁹ est. **A**uroꝝ enī libertatis sue
tanquam patrono accepti beneficij cōfessionem spectāte
populo romano merito reddidit. ¶ **A**t flāminij
de philippo rege triūphātis: currum nō vnus. s; duo mī
lia ciuium romanorū pilleata comitata sunt. **Q**ue his
punicis bellis interrepta: & ī grecia scruiencia cura sua
collecta in p̄stinum gradum restituerat. geminat ea de
cus imperium: a quo simul et deuicti hostes: & cōserua
ti ciues spectaculum patrie p̄buerūt. **I**lorū quoq; salus
dupliciter oībus accepta fuit. **E**t quia tam multi &
quia tam grati exoptatū libertati statum recuperaue:
runt. ¶ **M**etellus vero pius p̄tinaci erga exulem pa
trem amore tam darum lacrimis: quā alij victorijs cog
nomen assecut⁹. **N**on dubitauit cōsul p̄ quinto calidio
p̄tore candidato supplicare populo: qđ tribunus plebis le
gem qua pater eius in ciuitatem restitueretur tulerat.
quineciā patronum eum domus & familie sue semper
dictauit. **N**ec hac re de p̄ncipatu nec p̄cul dubio obti
nebat quequā arcessit: quia non humili s; grato aīo lō
ge īferioris hoīs maximo merito eximiam submittebat

m. 1. v. 1. p. 1. d. 1.

dignitatem. ¶ Nam gay quidem marij: nō solum
p̄cipuus: s; etiā p̄potens grate mentis fuit impet⁹. duas
enī camericiū cohortes. mira virtute vim ambroz⁹ susti-
nentes in ip̄a acie aduersus cōdicionem federis ciuitate
donauit. Quod quidem factum & vere & egregie ex-
culauit: dicendo inter armoz⁹ strepitū verba se iuris ci-
uilis exaudire nō potuisse. & sane id tempus tunc erat
q̄ magis defēdere quā audire leges oportebat. ¶ Gaīj
marij vestigia vbiq; .L. silla certamē laudis subsequē
dictator enī in priuato et pompeio et caput adaperuit:
& sella assurrexit et equo descendit. eaq; se libenter face-
re in cōtione predicauit. Memor ab eo duo de .xx. an-
nis nato partes suas exercitu paterno adiutas. Multa
insignia pompeio. s; nescio an hoc quicquā admirabili
us cōtingent q̄ magnitudine beneficij sui obliuisci silla
coegit. ¶ Sit aliquis in summo splendore etiā sordi-
dus gratis locus. M. cornuto. p. r. fumus hirci et panse
iussu senatus locante. qui tunc libitinā exercebāt. Tū
rerum suaz vsus: tum ministeriū suū gratuitū pollici-
ti sunt. quia hij pro republica dimicātes: occiderant. p̄
seuerantiq; postulacione extulerunt: vt exequiaz appa-
tus sestercio nūmo ip̄is prebentibus adiceret. quoz lau-
dem adiecta lege condicio auget. magis quā extenuat.
quoniā quidem questū cōtempserunt: nulli alij rei quā
questuū viuentes. ¶ Pace cinex suoz reges genciū
exterarum secundū hunc tā contemptū gregem referri
se patientē: qui aut nō cōtingendus: aut nō nisi in vlti-
ma parte domesticoz⁹ exemploy collocādus fuit. Sed dū
honesti etiam ab infimis estis editi memoria non inter-
cidat. licet seperatum locū obtineāt. vt nec hijs adiecti
nec illis prelati videant. ¶ Darius priuate adhuc
fortune amiculo silosontis sāmij delectat⁹: curiosa cō-
templacōe fecit. vt vltro sibi & quid a cupido daretur.
cuius muneris quā grata extimacō animo esset allapsa

Ret. ad pompeio p̄
p̄p̄o p̄p̄o

Ret. ad pompeio p̄
p̄p̄o p̄p̄o

regno potitus ostendit. Totam namq; urbem et insulã
sannioꝝ filioſenti fruendam tradidit. Non enĩ precii
rei extimati: s; occasio liberalitatis honorata ẽ magis:
quia a quo donũ p̄ficisset. quã ad quem perueniret
p̄uisum est. ¶ Mitridates quoq; rex magnifice gra
tus apparuit. qm̄ p̄o leonico acerrimo salutis sue defen
sore a rhodijs nauali pugna excepto: omnes hostiũ cap
tiuos p̄mutauit. Sapius esse existimãs ab iniustissimis
circumueniri: quam bene merito gratiam non referre.

¶ Liberalis. p. r. magnitudo muneris: q; atalo re
gi asiam dono dedit. Sed atalus etiã testamenti equita
te gratus qui eandem asiam. populo romano legauit.

Itaq; nec huius munificẽcia. nec illius tam immemor
beneficij animus: tot verbis laudari potest: q; amplissime
ciuitati sue vl' amice data vl' pie reddita sunt. ¶ Cete
rum nescio an p̄cipue massinisse regis pectus grati ani
mi pignozibus fuerit reſectum. Beneficio enĩ scipiois
& p̄suasu regni: modo liberius auctus: memoriã incli
ti muneris ad vltimum vite finem. longa etiã a dijs i
mortalibus senectute donatus: constãtissima fide p̄dux
it. Ad eo vt non solũ cum affrica: s; etiã cuncte gentes
scirent amiciozem cornelie familie atq; vbi romane qm̄
sibimet ip̄i semper esse. Ille enĩ cum graui cartaginen
sum bello p̄meretur. ac vix tutele imperij sui sufficeret.
tamen scipioni emiliano: quia nepos africano erat: bo
nam magnamq; p̄tem. numidia exercit⁹: quã lucullo
consuli: a quo ad auxilia petenda missus fuerat. in his
paniã duceret: promptissima mente tradidit. presentiq;
periculo respectum p̄stini beneficij anteposuit. Ille cum
iam etate deficiẽte magnas regi opes quatuor et quin
quaginta filioꝝ numero relinquens in lectulo laberet
¶ M. manlium: qui p̄consul africam obtinebat litteris
obsecrauit. vt ad se scipionem emilianũ: sub eo tunc mi
litantem mitteret. felicitozem mortem suam futuram

ratus : si in cōplexu dextre eius supremum spiritum ac
mandata posuisset. Ille aduentum scipionis fati suis
p̄currentibus hec vxori liberisq; preceperat. vnum in ter
ris populum romanum. & vnam in patria scipionis
domum nosse: integra oīa emiliano reseruare eū diu:
dendi regni arbitrum haberent. Quod is statuisset p̄
inde testamento cautū immutabile: ac sanctū obtinerēt
totumq; varijs rebus se massinissa infatigabili pictatis
serie ad centesimum extendit annum. His & eorum si
milibus exemplis beneficencia generis humani nutriē:
atq; auget. Hee sunt eius fasces. Hi stimuli: p̄pter q̄s
iuuandi & emerendi cupiditate flagrat. Et sane apli
sime & speciosissime diuicie sunt feliciter erogatis bene
ficijs late posse censerī. quoz: quoniā religiosum cultū
institūimus. nunc neglectum sugillandi gracia quo sit
gracior referemus.

Capitulum tertium de ingratis

Quis nostre parentē senatus ī amplissimo dig:
nitatis gradu ab eo collocatus in curia lacerauit
nec duxit nefas ei vitam adimere: qui eternum
romano imperio spiritum ingenerauerat. Rude nimī
rum illud & ferox seculum: q̄d cōditoris sui crude fede
macultū: ne summa quidem posteritatis dissimulare pi
etas potest. Hunc ingratum lapse mentis errorē
consentanea ciuitatis nostre penitencia sequit̄. O viriū
romanoꝝ et incrementū letissimum et tutela certissima
furius canullus in vrbē incolumitatē suā tueri non va
luit. cuius ip̄e salutē stabilierat: et felicitatem auxerat
Lucio enī apuleio tribuno plebis tanquā peculator
veientane prede reus factus. duris: atq; vt ita dicā. fer
reis sentencijs ī auxiliū missus est. Et quidem eo tem
pore quo optimo iuvene filio spoliatus: solacijs magis
alleuandus quā cladib; onerandus erat. Sed immemor
patria tanti viri maximozū meritoz exequijs filij dam

na senatus ip̄o dicitur iuris ad dyo
vntuoz p̄ p̄ta dicitur antequam op
in p̄t. fereb. lincis

Quis in curia
et in p̄t. p̄t. p̄t.
k q̄ p̄t. p̄t. p̄t.
ad dicitur

6. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

nacionem patris iunxit . at iquit erario abesse tribun⁹
plebis querebat . xv . milia cris . Tanti nanq; pena fini
ta est . Indignā sententiā ppter quā populus roman⁹
tali prin cipe careret . Priore adhuc querela vibrante
alia deinceps exurgit . **A**ffricanus superior nō
solum concussam et contractam belli punici armis rem
publicam . sed pene iam ex sanguinē atq; morientem car
thaginis dominam reddidit . Cuius clarissima opera in
iurijs pensando civitatis ignobilis . eum ac deserte palu
dis accolam fecerunt . eiusq; voluntarij exilij acerbitatē
non tacitus : sed ad inferos tulit sepulcro suo inscribi iu
bendo . Ingrata patria : nec ossa quidem mea habes .
Quid ista aut necessitate indignius : aut querela iu
stius : aut vlcione moderatius . Cineres ei suos negavit
quam in cinerem collabi passus non fuerat . Igitur hāc
vnam scipionis vindictā i grati ai vbs romana sensit
maiozem : me hercule coriolani violēcia . Ille enim pa
triam metu pulsavit . Hic verecundia . de qua re ne qri
quidem tanta vere pietatis constancia nisi post fata su
stinuit . **T**alia enī passo credo que fratri eius acci
dere solacio esse potuerunt . cui rex antiochus devictus
et asia imperio populi romani adiecta : speciosissimus
q; triumphus vt peculatus reus fieret . et i carcerem du
ci iuberetur : causam prebuit . **N**ihil virtute poste
rior affricanus aut minor . sed ne exitu quidem felici
or . duabus enī vrbibus numācia atq; cartagine roma
no imperio imminentibus : & rerum natura depulsis
raptorem spiritus domi inuenit . mortis punitorem i fo
ro non repperit . **Q**uis ignorat tantum laudis sci
pionem nascā togā : quantum armis vtrunq; affrica
num meruisse . q pestifera tiberij grachi manu faucibus
oppressam rempublicam strangulari passus nō est . Sed
is quoq; ppter iniquissimā virtutū suay apud cives ex
timacionem : sub titulo legacionis pgamū secessit . et qō

vite superfuit ibi, sine vllō in grate patrie desiderio per-
egit. **I**n eodem nomine versor. nec dum cornelic
gentis querelas exhausti. **N**amq; publius lentulus cla-
rissimus & amātissimus rēpublice ciuis. cum in auen-
tinum. **S**. grachi nepharios conatus: et aciem pia ac
forti pugna magnis vulneribus exceptis fugasset: prelij
illius quo leges: pacem libertatemq; in suo statu retinu-
erat. hanc mercedem tulit: ne in vrbe nostra moreretur
Siquidem inuidia et obrectacione cōpulsus: legacione
a senatu libera impetrata. habitaq; condicione quam
a dijs immortalibus petijt: ne vnquam ad ingratum
populum reuenteretur: in siciliam profectus est. ibiq; p-
seueranter morando compotem se voti fecit. **Q**uin-
q; igitur deinde cornelij totidem sunt notissima in grate
patrie exempla: atq; horum quidem secessus voluntarij
Athala vero cum magistrum equitum spurium meliū
regnum affectantem: occidisset. custodie libertatisq; ci-
uium exilio suo penas pependit. **C**eterum vt sena-
tus populiq; mens in modum subite tempestatis conci-
tata leui querela psequenda est. ita singulorum ingra-
ta facta liberioze indignacione pscindenda sunt. quia
potentis consilij cum vtrunq; ratione perpendere liceret
scelus pietati pretulerunt. **Q**uo enim nimbo: qua pro-
cella verborum impium sextilij caput obrui meretur. qd
gaium cesarem: a quo tum studiose. tum etiam feliciter
grauissimi criminis reus defensus fuerat. cinnane pro-
scripcionis tempore pfugum presidium suum in fundo
tarquiniensti cladis condicione: implorare. beneficii iure
repetere coactum a sacris pfide mense: & ab altaribus
nefandorum penatum auulsum. truculento victori in-
gulandum tradere non exhorruit. **F**inge accusatorem
eius fortuna publica in supplicijs nomen conuersum.
tam luctuosam illā opem genibus adnixum orasse. cru-
deliter tamē repulsus videretur. quineciā quos iniurie

inuisos faciunt: gratiosos miserie reddunt. **V**ex sexi-
lius non accusatorem sed patronum seuissime inimici
violencie: suis manibus obicit. si metu mortis vita dig-
nus. si premij spe dignissimus morte. **S**ed ut ad
alium consentaneum huic ingrati animi actum trans-
grediar. marcus cicero gaium pompilium leuatem pice-
ne regionis marcelli non minore cura: quam eloquencia
defendit. eumque causa admodum dubia fluctuantem sal-
uum ad penates suos remisit. **H**ic pompilius postea.
nec re nec verbo a cicerone lesus: vltro marcum antonium
rogauit. ut ad illum iam prescriptum psequendum: et in-
gulandum mitteretur. **I**mpetratisque detestabilis minist-
sterij partibus: cum gaudio exultans. gaietam cucurrit
& virum obmitto: quod amplissime dignitatis certe salu-
bitatis: studio et prestantis officij. priuatim sibi veneran-
dum: iugulum prebere iussit. ac primum caput romane
eloquencie. & pacis clarissimam dexteram per summum &
securum ocium amputauit. **E**aque sarcina tanquam opi-
mis spolijs alacer in urbem reuersus est. **N**eq; enim por-
tanti onus scelestum succurrit illud se caput ferre: quod
per capite eius quondam portauerat. inualide ad hoc mo-
strum suggilandum sunt littere. quoniam qui talem cice-
rois casum satis digne deplorare possit alius cicero non
extat. **Q**uo te nunc modo magne pompeii attin-
gam nescio. **N**am & amplitudinem fortune tue: que
quondam omnes terras & omnia maria fulgore suo
occupauerat: intueor. & ruinam eius maiorem esse quam
ut manu mea attemptari debet: memini. **S**ed tamen
nobis quoque tacentibus. gnei carbonis: a quo admodum
adolescens de paternis bonis in foro dimicans prectus
es. iussu tuo interempti: mors animis hominum non sine
aliqua reprehensione obseruabitur. **Q**uia tam ingrato
facto plus. **L**ille viribus quam proprie indulsisti vere-
cundie. **A**t ne nostra confessis alienigene urbes

in gando pp. l. pilla
inductus est.

insultent cartaginis hanibalem • qui p̄ illorum inco-
lomite & victoria: tot imperatores: totq; exercit⁹ no-
stros: trucidauerat • quot gregarios milites hostium si
occidisset: magne glorie foret • a conspectu suo submoue-
re in animum induxerunt. ¶ **N**eminem ligurgo
aut maiorem aut vtiliorem virum lacedemonia genuit
vtpote cui appollo p̄thius oraculum petenti respondisse
fertur • nescire se: vtrum illum hominū: an deorum nu-
mero aggregaret. **H**uic tamen: nec vite summa sinceri-
tas: nec constantissimus erga patriam amor: nec leges
salutariter excogitate: auxilio esse potuerunt • quo mi-
nus infestos ciues experiretur. **S**epe enī lapidibus peti-
tus aliquando furore eiectus: publico etiā priuatus: ad
ultimum ex ipsa patria pulsus est. **Q**uid alie facient
vbes • vbi etiam illa que constancie & moderacionis
& grauitatis eximiam sibi laudem vendicat: tam in-
grata aduersus: tam bene meritum extitit. ¶ **D**e-
trabe atheniensibus thesea nulle aut non tam clare athe-
ne erunt. **S**i quidem ille locatim dispersos ciues suos in
suam vnā vrbem contraxit: seperatimq;: & agresti
more viuenti populo • amplissime ciuitatis formam atq;
imaginem imposuit. **I**dem seuā potentissimi regis mi-
nois imperia • vix dum etate pubescente repulit. **I**dem
effrenatam thebarum insolenciam domuit. **I**dem opem
liberis herculis tulit: & quicquid vbiq; monstri: aut
sceleris fuit • virtute animi ac robore dextre cōminuit •
huius tamen submoti ab atheniensibus ciros exulis mi-
nor insula ossa mortui cepit. ¶ **J**am solon qui tā
preclaras tanq; vtilis atheniensibus leges tulit • vt si hijs
vti perpetuo voluissent: sempiternum habituri fuerint
imperium. **Q**ui salaminam: velut hostilem arcem: ex
ppinquo saluti eoz imminentem: recuperauit • qui p̄si-
strati tyrannidem primus vidit orientem: solus armis
opprimi debere: palam dictitare ausus: senectutem capi

pfugus exegit. nec ei in patria quam optime meruerat
humari contigit. ¶ Bene egissent athenienses cū
miliade: si eum post tricenta milia persarum: mirac
hone deuicta: in exilium p̄tinus misissent. ac nō in car:
cere & vinculis mori coegissent: vt puto haecenus seu
re aduersus optime meritum abunde duxerunt. Imo
nec corpus quidē eius sic expirare coacti: sepulture pri⁹
mandari passi sunt. quam cimon filius eiusdem eisdem
constringendū se traderet. Hanc hereditatem paternam
maximi ducis filius: et futur⁹ ipse etatis sue dux max
imus: solam se creuisse cathenas: & carcerem gloriari
potuit. ¶ Aristides etiam: a quo totius grecie iu:
sticia censetur. continentie quoq; eximium specimen: pa
tria iussus excedere est. Felices athenas: que post illi⁹
exilium inuenire aliquem: aut virum bonū: aut aman
tem sui ciuem non potuerunt. cum quo tunc ipsa sanc
titas migravit. ¶ Themistodes eoz qui ingratam
patriam experti sunt: saluberrimū exemplum. Cum enī
illā incolumē: clarā: opulentā: principemq; grecie
reddidisset. eozq; sensit inimicā: vt ad xerxis quem
paulo ante destruxerat. non debitam sibi misericordiā
pfugere necesse haberet. ¶ Phocion vero hijs doti
bus: que ad pariendum hominem potentissime iudicā:
tur: clemencia & liberalitate instructissimus. non tan
tum in eculeo ab atheniensibus impositus est. Certe p⁹
obitum nullam attice regionis: que super ossibus eius
iniceretur. glebulam inuenit. iussus extra fines p̄oici.
intra quos optimus ciuis vixerat. ¶ Quid abest
igitur quin publica demencia sit existimanda. summo
cōsensu maximas virtutes quasi grauissima delicta pu
nire: beneficiaq; iurijs repēdere. Quod cū vbiq; tam
p̄cipue athenis intollerabile videri debet. in qua vrbe
aduersus ingratos: actio constituta est. Et recte: quo
niam dandi & accipiendi beneficij cōmercium: sine q̄

vix vita hominum extat • tollit • quisquis bene merito
parem referre gratiam negligit. **Q**uantā ergo repre
bensionem merentur : qui cum equissima iura : sed ini
quissima ingenia haberent • moribus suis quam legibus
viti maluerunt & **Q**uod si qua prouidentia deorum effici
posset : vt excellentissimi viri : quorum modo casus retuli :
legem ingratorum vindicem retinentes • patriam suam
in ius ad aliam ciuitatem pertraherent • nonne ingenio
sum : & garrulum populum : mutum atque eliguem :
hac postulacione reddidissent & **D**iscordes foci tui : pa
cisque diuidua tuguria grecie facta sunt columen. **L**ucet
marathon persicis trophæis • salamina & artemisium
xerxis naufragia numerantur proualidis manibus exhau
sta menia : pulchrioribus operibus consurgunt. **H**arum
rerum autores vbi vixerint vbi iacent respōde & **N**em
pe thesea paruulo in scopulo sepeliri : & milciadem in
carcerem mori. **E**t timona paternas inducere catenas
& themistoclea victorem victi hostis genua complecti.
Solonemque cum aristide & phocione : penates suos in
grata fugere cogisti. **T**um interim cineribus nostris
fede ac miserabiliter dispersis edipodis ossa cede patris
nuptiis matris contaminata : inter ipsum auriopagum
diuini atque humani certaminis venerabile domicilium
& excelis presidij minerue arcem honore arcu decoratos
sacrosanctiores colis. **A**deo tibi aliena mala tuis bonis
graciosa sunt. **L**ege itaque legem que te iureiurando ob
strictam tenet. **E**t quia bene meritis debita reddere pre
mia noluisti : lesis iusta piacula exoluē. **T**acent mute
illozum vmbre fati necessitate cōstrictæ • at immemores
beneficiorum athene reprehensione lingua sermone licen
ti soluta non tacet. **S**ed omittamus ingratos et poti
us de pijs loquamur. **A**liquanto enim facius est fauora
bili quam inuide rei vacare. **V**enite igitur in manus
nostras prospera parentum vota : et felicibus auspicijs p

pagate soboles : que efficitis vt & genuisse iuuet et ge
nerare libeat.

**Capitulum quartum de pietate erga parentes fratres
& patriam.**

Coriolanus maximi vir animi & altissimi con:
siliij : optimeq; de republica meritis . iniquissime
damnacionis ruina prostratus : ad volscos infe
stos tunc romanis confugit . Magno ubiq; p̄cio virtus
extimatur . Itaq; quo latebras quesitum venerat : ibi
breuissimum est adeptus imperium . Euenitq; : vt quem
pro se salutarem imperatorem cives habuere noluerunt
pene pestiferum aduersus se ducem experirentur . Fre
quēter enim fuis exercitibus nostris : victoriarum suar
gradib; aditum : iuxta menia vrbis volso militi strux
it . Quapropter fastidiosus ille in existimandis bonis
suis : populus qui reo non pepercerat exuli : coactus est
supplicare . missi ad eum legati nihil profecerunt . missi
deinde sacerdotes cum infulis : eque sine effectu redierūt
Stupebat senatus . trepidabat populus . viri pariter atq;
q; mulieres exitium imminens lamentabantur . Tunc
vetura mater coriolani : volumniam vxorem eius et li
beros secum trahens : castra volscorum petijt . quam vbi
filius aspexit . expugnasti inquit : et vicisti iram meā .
patriam precibus huius admotis . cuius vtero quāuis
merito mihi inuisam dono . continuoq; agrum roma
num hostilibus armis liberauit . Ergo pectus dolore ac
cepte iniurie : spe potiende victorie : verecundia non de
tractandi ministerij metu mortis refertum . totum sibi
pietas vacue fecit . **V**nusq; parentis aspectans bellum
atrox salutari pace mutauit . **E**adem pietas viri
bus suis inflammatum . africanum superiorem vix dū
annos puerilitatis ingressum : ad opem patri in acie fe
rendā : virili robore armauit . Consuleni enim eum apō
tacinum flumen aduersis auspicijs : cum hanibale pug;

*Q. Coriolanus est filius
maximi filii & cum
fuit in bello filij dicitur
liberare eos & deo
puberand. Item p. p. q. q. q.*

gestum

*Quidam
liberand. Item*

nantem graui^{ter} saucium intercessu suo seruauit . nec
illum : aut etatis infirmitas : aut milicie tirocinium :
aut infelicis prelij . eci^{am} veterano bellatori pertimesce
dus exitus : interpellare valuit . quo minus duplici glo
ria conspicuus coronam imperij : simul & nomen pa
tre ex ipsa morte rapt^o mereretur . **A**uribus ista tam
preclara exempla : romana ciuitas accepit : illa uidit
oculis . **L**ucio manilio torquato diem ad populū
pomponius tribunus plebis dixerat : q^{uo} occasione bene
faciendi belli inductus : legitimum obtinendi imperij
tempus excessit . **Q**uod filium optime indolis uuenem
rustico opere grauatū publicis vsibus subtraheret . **I**d
postquam manilius adolescens cognouit : protinus ur
bem petit : & se in pomponij domum prima luce direx
it . **Q**ui existimans in hoc eum uenisse : ut patris crimi
na : a quo plus iusto aspere tractabatur : deferret . exce
dere omnes iussit cubiculo : quo licentius remotis arbi
tris : iudicium perageret . **M**actus occasionem oportu
nam : pposito suo iuuenis : gladium suum quem tectum
attulerat : distinxit . tribunumq^{ue} minis : ac terrore com
pulsū : iurare coegit . a patris eius accusatione reces
surum . eoz effectum est : ne torquatus causam diceret .
Comendabilis est pietas que mansuetis parentibus pre
statur . Sed manilius quo horridiorem patrem habuit :
hoc periculo eius laudabilius subuenit . qui ad eum dili
gendum preter naturalem amorem : nullo indulgentie
blandimento inuitatus fuerat . **H**anc pietatem
emulatus marcus cotta : eo ipso die quo togam virilem
sumpsit : protinus ut de capitolio descendit . **O**neum car
bonem : a quo pater eius damnatus fuerat : postulauit
pertractumq^{ue} reum iudicio afflixit : & adolescenciam
& ingenium preclaro opere auspiciatus . **A**pud
gayum quoq^{ue} flaminium autoritas patria eque potēs
fuit . nam cum tribunus plebis legem de gallico agro vi

ritum diuidendo : inuito & repugnante senatu : pro-
mulgasset . precibusq; eius acerrime resistens . **A**t
ne exercitu quidem aduersum se conscripto : si in eadem
sententia perseveraret : absterritus . **P**ostquam pro ro-
stris ei legem iam referenti pater manū iniecit . priua-
to fractus imperio : descendit a rostris : ne minimo quid
murmure destitute concionis reprehensus . **M**agna
sunt hec et virilis pietatis opera . **S**ed nescio an in hijs
omnibus & valencius : & animosius claudie vestalis
virginis factum . que cum patrem suum triumphantem ex
curru violenta tribuni manū trahi animadūisset : mi-
ra celeritate utrisq; se interponendo : amplissimam po-
testatem inimicij accensam depulit . **I**gitur alterum
triumphū pater in capitolium . alterū filia in ede veste
duxit . neq; discerni potuit : viri plus laudis tribuerēt
cui victoria : an ei cui pietas comes aderat . **I**gnosce
ergo vetustissimi foci : veniamq; vos eterni date ignes .
si a vestro sacratissimo templo ad necessarium magis q̄
speciosum vrbis locum contextus operis nostri progres-
sus fuerit . **N**ulla enim acerbitate fortune nullis sordi-
bus p̄ciū care pietatis euilescit : quineciam eo ceteris q̄
miserius experimentum habet . **S**anguinis inge-
nui mulierem p̄tor apud tribunal suum capitali crimi-
ne damnatam : triumuiro in carcere necandam tradidit
Quam receptam : is qui custodie p̄erat : misericordia
motus : non protinus transgulauit . aditum quoq; ad
eam filie sue sed diligenter excusse : ne quid sibi inferret
dedit . existimans futurum vt ī edia consumeretur . **C**ū
autem plures iam dies intercederent : secum ipse querēs
quid nam esset : quo tam diu sustentaretur . curiosius ob-
seruata filia animaduertit illā exerto vbere famem ma-
tris lactis sui subsidio lenientem . **Q**ue tam admirabi-
lis spectaculi nouitas : ab ipso ad triumuirum . a triou-
ro : ad pretorem . a pretore ad consilium iudicum perlata

remissionem pene mulieri impetrauit. Quo ergo non penetrat aut quid non excogitat pietas: que in carcere seruande genitricis nouam rationem inuenit. Quid enim tam inusitatum quid tam inauditum: quam matrem uerbis nate aliam: putarit aliquis hoc contrarium naturam factum: nisi diligere parentes prima nature lex esset.

Idem predicatum de pietate ruis extimetur: que patrem suum cimon a cōsimili fortuna affectum pariq; custodie traditum: iam ultime senectutis uelut infantem pectori suo admotum aluit. Herent ac stupent hominum oculi: cum huius facti pictā imaginem uident: casusq; antiqui condicionem presentis spectaculi admiratione renouant. ī illis mutis membrorum liniamētis: uia ac spirantia corpora intueri: credentes q; necesse est animo quoq; euenire aliquanto efficaciore pictura litterarum uetera prodentibus admonitos recordari.

Nec te quidem cimon silencio inuoluamur: qui patri tuo sepulturam uoluntarijs uinculis emere non dubitasti. Nam & si maximum tibi postea: & ciui: & duci euadere contingit. plus tamē aliquanto laudis in carcere: quam in curia assecutus es. Cetera enī uirtutes admirationis tantummodo multū pietatis uero etiam amoris plurimum meretur.

Vos quoq; fratres memoria complectar quorum animus origine fuit nobilior. Siquidem admodū humiles in hispania nati pro parentum alimentis: spiritū erogando: specioso exitu uite: inclaruistis. Duodecim enim milia nūmorum. que post mortem uestram: hijs darentur a paciatis pactum ut eorum patris interfecto rem epastum gentis sue tyrannum occideretis. Nec aut si solum insigne facinus estis. sed etiam strenuo ac forti exitu fati claruistis. Hisdem enim manibus paciatis uiccionem epasti penam genitoribus nutrimenta uobis quoq; gloriosa fata peperistis. Itaq; tumulis etiā

per cōsimili fortuna
13. p. 1. 1. 1. 1.

pari by

nunc viuētis quia parentum senectutem tuert quā vras
expectare facius esse duxistis. ¶ **N**ociora sunt fratrum
paria deobis & bito : amphinonius & anaphas . illi
quidem q̄ ad sacra iunonis peragenda matrem vixerint
bij q̄ patrem et matrem humeris per medios ignes por
tauerunt . Sed neutris pro spiritu parentum expirare
ppositum fuit . Nec ego arguam detractō laudem . aut
ethnei montis gloriam minuo . vnus obscuriori ppter
ignoranciā pietati noticie lumen admoueo . ¶ **S**i
cut scitis libenter pietati testimoniū reddo . dario enī
totis regni sui viribus ī eorum regionibus subinde im
petum facienti : paulatim cedentes : ad vltimas asie soli
tudines peruenerant . Interrogati deinde ab eo per lega
tos quem finem fugiendi : aut quod iniciū pugnandi
futuri essent . respōderunt se nec vrbes vllas : nec agros
cultos : pro quibus dimicarent habere . Ceterum cum ad
parentum suorum monumenta venissent : scituri quem
admodū scithae p̄dici solerēt . quo quidem vno tā pie
ditū inmanis & barbara gens ab omni se feritas cri
men redemit . ¶ **P**rima igitur & optima rerum
natura pietatis est magistra . Quae nullo vocis mini
sterio : nullo vsu litterarum indigens : p̄p̄rijs ac tacitis
viribus caritatem parentum liberorū pectoribus infun
dit . Quid ergo doctrina pficit : vt poliora scilicet nō
vt meliora fiant ingenia & quoniāquidem solida virtus
nascitur : magis quam fingitur . Quis enim scithas
palustris vagos & siluarum latebris corpora sua tēgen
tes : in modumq; ferarum laniatu pecudum viuentes :
sic dare respondere docuit & . ¶ **I**lla nimirum que
etiam cressi filium loquendi vsu defectum ad p̄tēgendā
patris incolumitatem ministerio vocis instruxit . Cap
tis enim a ciro sardibus : cum vnus e numero persarum
ignarus viri in cēdem eius : concitato impetu : ferretur
filius velut oblitus quid sibi fortuna nascēti denegasset

ne ^{resum} cresum regem occideret. clamando pene iam impres-
sum iugulo mucronem reuocauit. Ita qui ad id temp⁹
mutus sibi vixerat saluti parentis vocalis factus est.

Eadem caritas italico bello pinnensem iuuenem
cui pultom erat cognomen. tanto animi corporisq; ro-
bore armauit: vt eum cum obsesse vrbis sue claustris p⁹
sideret. Et romanus imperator patrem eius captiuum
in conspectu ipsius constitutum: districtis militum gla-
dijs: circumdedisset: occisurum se minitans: nisi irrup-
tioni sue iter prebuisset. solus e manibus eorum senem
rapuerit. Duplici pietate memorandus q⁹ & patris
seruator. nec patrie fuit pditor.

Capitulum quintum de pietate erga fratres

Hanc pietatē proxim⁹ fraterne beniuolencie gra-
dus excipit. nā vt merito primū amoris vincu-
lum ducit plurima et maxima beneficia accepit:
se. ita proximū iudicari debet simul accepisse. Quā co-
piose enī suauitatis illa recordacō ē ī ecdē do micilio an-
tequā nascerer habitauī: ī hysdē icunabilis ifācie tem-
pora pegi: eosdē appellauī parētes. eadē vota p me excu-
buerūt. parem ex maiorū imaginibus gloriā traxi. Ca-
ra est vxor. dulces liberi: iocundi amici: accepti affines
sed postea cognitis nulla beniuolencia accedere debet q⁹
priorē exhauriat. **A**tq; hoc teste scipione a af-
fricano loquor qui tācti artissima familiaritate lelio
iunctus erat. attamen senatum supplex orauit: ne pro-
vincie soris fratri suo crepta: ad eum transferret. Lega-
tumq; se lucio scipioni in asiam iturum pmisit: et ma-
ior natu minor: et fortissimus & belli gloria excellēs
laudis inopi: & quod super omnia est nondum asiati-
co iam africanus. itaq; clarissimoz nom inum alterum
sumpsit: alterum dedit: triūphiq; pretextam: huius ce-
pit: illius tradidit. ministerio maior aliquanto quam
frater imperio. **M**arcus vero fabius consul in di-

ta pugna & amicis & veientanis superatis: delatum
sibi summo senatus: populiq; studio: triumphū ducere
nō sustinuit. quia eo prelo quintus fabius frater eius
consularis fortissime dimicans occiderat quantam ī eo
pectore pietatē fraterne caritatis habitasse existimem?
ppter quā amplissimi honoris fulgor extingui potuit
Hoc exemplo vetustas. illo seculum nostrū orna
tum est. Cui contigit fraternum iugum: claudie prius
nunc eciam iulie gentis intueri decus. Tantum enim
amorē princeps parensq; noster insitum aīo fratris sui
drusij habuit. vt cum ticini: quo victor hostium ad cō
plectendos parentes venerat. graui illum & periculosa
valitudine in germania fluctuare cognosceret. p̄tinus
idem metu attonitus erumperet. Iter quoq; quā rapi
dum & preceps: velut vno spiritu corripuerit. quod eo
patet q̄ alpes renūq; transgressus: die ac noctu muta
to subinde equo ducenta milia passuum per modum de
victam barbariam naandabaiō duce solo comite contē
tus euasit. Sed cum cum maximo labore et paruulo im
plicatum: mortalium que frequentia defectum: sauētis
simum pietatis numen & dī fautores eximiarum vir
tutum. & fidelissimus romani imperij custos. iupiter
comitatus est. Drusius quoq; quanquam fato iā suo:
quam illius officio p̄rior erat. vigore spiritus et corpo
ris viribus collapsus. eo ipso tamen quo vita et mors
distinguitur: momento legiones cum insignibus suis
fratri obuiam procedere iussit: & vt imperator saluta
retur. Precepit eciam dexteram in partem pretorium
cū statui: & consulare & imperatorum nomen obti
nere voluit. Eodemq; tempore: et fraterne maiestati cel
sit: & vita excessit. Hijs scio equidem nullum aliud
quam castoris & pollucis specimen cōsanguinee carita
tis conuenienter adici posse. **S**ed omnis memo
rie clarissimis imperatoribus p̄fecto ingrati nō erit

si militis summa erga fratrem suum pietatis hinc par-
ti voluminis adhaerit. **I**s namq; in castris gnei pom-
pei stipendia peragens . cum sertorianū militem acrius
sibi in acie instantem : cominus interemisset . iacentēq;
spoliaret : vt fratrem germanū esse cognouit . multū ac
diu cōnicio deos . ob donū impie victorie insecutus : ppe
castra transtulit . & p̄ciosa veste opertum rogo impo-
suit . **A**c deinde subiecta face : primus eodem gladio quo
illum interemerat pectus suam trāsuerberauit . Seq; su-
per corpus fratris pstratum : cōibus flāmis cremādum
tradidit . **L**icebat ignorantie beneficio innocenti viuere
sed vt sua potius pietate quam aliena venia vteretur :
comes fraterne neci non defuit .

Capitulum sextum de pietate erga patriam

Retissimis sanguinis vinculis pietas satisfecit
restat nunc vt patrie aliquid exhibeatur . cuius
maiestati etiam : illa que deoz numinibus equa-
tur auctoritas parentū vires suas subiecit : fraterna q; caritas
aīo equo ac libenter cedit . **S**umma quidem cum
ratione quia euersa domo interdum p̄rius reipublice
status manere potest . **V**rbis ruina penates omnium
secum trahat necesse est . **V**ez quid attinet verbis ista cō-
plecti : quozū tanta vis est . vt alij salutis sue impendio
testati sunt . **B**rutus consul primus cum arunte
& tarquinij superbi regno expulsi : filio in acie ita con-
currit . vt pariter illatis hastis : vterq; mortifico vulne-
re idus : exanimis psterneretur . merito obiecerim popu-
lo romano libertatem suam magno stetitisse . **C**um
autem ī mediam partem fori vasto ac repentino biatu
terra subsideret . responsumq; esset : re illa illū tantūmō
cōpleri posse quia populus romanus plurimū valeret .
Curcius & aī & generis nobilissimus adolescens : in-
terptatus urbem nostrā virtute armisq; p̄cipue excellere
militaribus insignib; ornatus . equū cōscendit . eumq;

Handwritten marginal notes in Latin script, including the name 'Curcius' and other illegible text.

vehementer admonitis calcaribus: precipitem in illud p
 fundum egit. super quem vniversi ciues honoris gracia
 certatim fruges iniecerunt. cōtinuoq; terra pristinum
 habitum recuperauit. Magna postea decora in foro ro
 mano fulserunt. nullū tan̄ hodie pietate curcij erga pa
 triam clarius obuersatur exemplū cui p̄ncipatū glorie
 obtinenti consimile factū subnectam. ¶ Genicio tipo
 pretori paludato portam egredienti: noui & inauditi
 generis prodigium incidit. Namq; in capite eius subito
 veluti cornua erexerunt. Responsumq; est eum regem
 fore si in urbem reuēssisset. Quod ne accideret volūtari:
 um ac perpetuū sibimet indixit exilium. Dignā pieta
 tem que quod ad solidam gloriā attinet: septem regi
 bus preferat̄. Cuius testāde rei gracia: capitis effigies
 eree postū. quā excesserat: inclusa est. dictaq; raudus co
 lana: olim era raudea dicebatur. ¶ Genicius landis
 huius quā alioꝝ excogitari vix potest. successionem tra
 dit dno pretori: cuius vis dicentis cū in capite picus cō
 sedisset. auspex cōfirmasset. cōseruato eo fore ipsius do
 mui factū fidelissimū reipublice miserrimū. occiso in cō
 trarium utrunq; cessuq;. E vestigio picū morfu suo in cō
 spectu senatus necauit. decem & septem militū familia
 eximie fortitudinis viros cānensi p̄lio amisit. respu
 blica p̄cedente tempore ad summū imperij fastigiū excel
 sit: hec nimirum exempla silla & marius & cinna tā
 quam stulta riserunt. ¶ Publius decius qui cōsu
 latum in familiam suam primus intulit: cū latino bel
 lo romanā aciem in disciplinatā penē iam p̄stratā vi
 deret. caput suū p̄ salute reipublice deuouit. ac p̄tinus
 conatato equo in medium hostiū agmen patrie salutē
 sibi mortem petens irrupit. factaq; ingenti strage plu
 rimis telis obrutus: supercorruit. ex cuius vulneribus
 & sanguine insperata victoria emerisit. Vnicum talis
 imperatoris specimen esset: nisi aīo suo respōdentē filiū

li. 1. c. 11. p. 21. c. 11. p. 21. c. 11. p. 21.

Illus decius quocumque dicitur
 in p̄lio latino & in p̄lio
 p̄ c. 11. p. 21. c. 11. p. 21.

genuisset. **I**s namq; in quarto consulatu patris exemplum secutus: deuotione simili eque strenua pugna contentaneo exitu labantis. perditasq; vires urbis nr̄e correxit. **I**ta dinosci arduum est vtrū romana ciuitas de cios vtilius habuerit duces an amiserit. quoniam vita eorum ne vinceret obstiterit. mors fecit vt viceret. **N**ō est extinctus p̄ republica superior scipio africanus. sed admirabili virtute ne respublica extinguere p̄uidit. Siquid cum afflictā cānensi clade urbs nr̄a nihil aliud quā preda victoris esse hanibal' videret. **I**deoq; reliquie p̄strati exercitus deserende italie autore. **Q**. metello cōsiliū agitarēt: tribunus militū: admodum iuuenis: stricto gladio mortē vnicuiq; munitādo iurare omnes nunquā se relicturos patriā coegit. pietatēq; non solū ip̄e plenissimā exhibuit. h̄ etiā ex pectoribus aliorū abentem reuocauit. **A**ge vt a singulis ad vniūsas t̄ns grediar. quāto & quam equali amore patrie tota ciuitas flagrauit. **N**ā cum secundo punico bello exhaustū erarium: ne deorum quidem cultū sufficeret: publicā vltro aditos censores hortati sunt. vt oīa sic locarēt tanquā respublica pecunia abūderet. seq; prestaturos cuncta. nec vllum assenti: nisi bello confecto petituros: polliciti sunt. **D**ominū quoq; eorum seruorum quos sempronius grachus ob insignem pugnam beneuolenti manu miserat. precia ab imperatore exigere superseuerunt. **I**n castris etiā non eques nec centurio impendū dari sibi desiderauerunt. **V**iri atq; femine quicquid auri argenti ve habuerunt. **I**tem pueri insignia ingenuitatis: ad sustentandam temporis difficultatem: contulerunt. ac ne beneficio senatus qui numeribus hijs fructos tributi onere liberauerat. quisquā vti voluit. h̄ insuper id omnes prop̄tissimis aīs p̄stiterunt. **N**on ignorabāt enī captis veis cū decimarum noīe: quas camillus nouerat. aux appollini delphico mitti oporteret. nec emēdi facultas

In bello cythre de capto
20. anno delictus

eius esset matronas ornamenta sua in erarium retulisse. Simuliterque audierat mille pondo auri quod gallus pro obsidione capitolii promissa debebant: eorum cultu expletum Itaque & proprio ingenio et exemplo verustatis admoniti, nulla sibi in re cessandum existimarunt. ¶ Sed et externa eiusdem propositi exempla attingam. rex atheniensium codrus: cum ingenti hostium exercitu adica regio debilitata: ferro igni vastaretur. ex diffidencia humani auxilii ad appollinis delphici oraculum confugit. perque legatos scissitatus est. quo nam modo tam graue illud bellum discutere posset. Respondit deus ita finem ei fore: si ipse hostili manu occidisset. Quod quidem non solum totis atheniensibus in castris sed etiam contrariis prebuit. Eoque factum est ut ediceretur ne quis codri corpus vulneraret. Id postquam cognouit. depositis insignibus imperii familiarium cultum induit: ac perambulancium hostium globose obiecit. vnumque ex hijs falce percussum in suam cedem compulit. Cuius interitu ne athenae occiderent effectum est.

Ab eodem fonte pietatis trasibuli quoque animus manauit. Is cum atheniensium urbem triginta tyrannorum teterrima dominacione liberare cuperet. paruaque manu. maximeque rei molem aggredere. Et quidem consensu dixisset. quantas tandem tibi athenae per te libertatem consecute gratias debebunt. Respondit. dii faciant ut quantas illis debeo videar retulisse. quem affectum inclitum districte tyrannidis opus laude cumulauit. Themistodes autem: quem virtus sua victori inuiri patriae imperatorem persae effecerat. ut se ab ea oppugnanda abstineret: instituto sacrificio exceptum patera: tauri sanguinem hausit. et ante ipsa arma quasi quaedam pietatis clara victima concidit. Quo quidem tam memorabili eius excessu ne graeciae altero themistode opus esset effectum est.

Sequitur eiusdem generis exemplum. Cum inter cartaginenses & cirenas de margine agri pertinacissimi:

Themistodes autem: quem virtus sua victori inuiri patriae imperatorem persae effecerat. ut se ab ea oppugnanda abstineret: instituto sacrificio exceptum patera: tauri sanguinem hausit. et ante ipsa arma quasi quaedam pietatis clara victima concidit. Quo quidem tam memorabili eius excessu ne graeciae altero themistode opus esset effectum est.

ma cōtencio esset. **A**d vltimū placuit vtrumq; eodēq;
tempore iuuenes mitti. et locū in quē hī cōuenissent:
finem ambob; haberi populis. **V**erum hoc pactum car
taginenses duo fratres: nomine phileni astuta p̄fidia
p̄currerūt: citra constitam horam maturo gressu in lon
gus p̄motis terminis. **Q**uod cū intellexissent cirenen
sum iuuenes: diu de fallacia eoy questi. postremo acer
bitatem cōdicionis iniuria discutere conati sunt. **D**ixe
runt namq; sic eū finem ratū fore: si phileni viuos ibi
se obrui passī essent. h̄ cōsilio euentus nō respōdit. **I**lli
enī nulla interposita mora: corpora sua hīs: terra ope
rienda tradiderūt. qui quoniā patrie quā vite sue lōgi
ores terminos esse maluerūt. bene iacent maibus et oisi
b; suis dilatato punico imperio. vbi sunt superbe carta
ginis alta mema & vbi maritima gloria incliti portus
Vbi cunctis littoribus terribilis classis & vbi tot exerci
tus & vbi tantus equitat; & vbi immenso affrice spacio
non contenti spiritus & **O**mnia ista duob; sapionibus
fortuna partita est. **A**t philenoy egregij facti memori
am ne patrie quid in teritus extinxit. **N**ihil est igitur.
excepta virtute qd̄ mortali aīo ac manu immortale q̄ri
possit. **I**uuenili ardore plena hec p̄ieras. **A**risto
tiles vero sup̄me iam vite reliquias senilib; ac rugosis
membris in summo litterarum octo vix custodiēs: adeo
valenter p̄ salute patrie incubuit. vt eam ab hostib; ar
mis solo equatā in lectulo atheniensū iacens: equidem
de macedonū manib; quib; obiecta erat: eriperet. **I**ta
vrbs strata atq; eūsa alexādrū quā restituta aristotilis
notū est opus. patet ergo quā benigne quāq; p̄fusa p̄
etatis erga patriam omniū ordinū oīs etatis homines
extiterunt. **S**anctissimisq; nature legib; mirificoy etiā
exemploy clara mūdo subscripsit libertas.

Capitulum septimum de parentum amore & indulgē
cia in liberos

Et nunc vela pij & placidi affectus parentum
erga liberos indulgentia salubriq; aura pfecta:
gratā suauitatis dotem secū afferat. **F**abius ru-
tilianus quinq; cōsulatibus summa cū gloria peractis.
oībusq; & virtutibus et vite meritis stipendijs legat⁹
ire fabio gurgiti filio ad bellū difficile et periculosū cō-
ficiendum n̄ est grauat⁹. pēne ip̄o p se duntaxat aīo
sine corpore militaturus: vtpote ppter vltimā senectutē
lectuli ocio quā labori preliorū abilior. **I**dem triūphan-
tem equo insidens sequi quem ipse paruulū triumphis
suis gestauerat: ī maxia voluptate posuit. nec accessus
gloriose illius pompe s; autor spectatus est. ¶ **N**on
tam speciosa ceseti equitis romāi soris patria: s; par in-
dulgentia. qui a cesare oīm iā & externorū & domesti-
corū hostiū victore. cū abdicare filium suū iuberet. q̄ is
tribunus plebis cū manilio collega inuidiā ei tāquam
regnū affectātū fecerat: ī hūc modū respōdēdo sustinuit
Celerius tu mihi cesar om̄s filios meos eripies: q̄ ex
hīs ego vnū nota mea pellā. habebat autē duos p̄terea
optimos indolis filios: quib; cesar se increm̄ta dignita-
tis benigne daturū: pollicebat̄. hūc patrē tācti summa
diuini p̄ncipis clemētia tutum p̄stitit. quis tam nō hu-
mano īgeio mai⁹ ausū putet. q̄ cui terrarū orb̄ succubue-
rat nō cessit. ¶ **S**ed nescio an octauius balbus cōci-
tatoris et ardētoris erga filiū beniuolēcie fuerit p̄scrip-
tus a triūuiris: cū domo postico clam esset egressus. iā
q; fuge expeditū inīcium haberet. postquā filium intus
trucidari falso clamore vicinie accepit. ei se neci quam
euaserat obrulit. occidendūq; militibus tradidit. **P**lu-
ris nimirū illud momētum quo illi preter spem incolu-
men videre filium cōtigerat. quā salutē suā extimans:
miseros adolecētis oculos quib; amātissimū sui patrē
ipsius opera sic expirantē intueri necesse fuit. ¶ **Ce-**
terum vt ad iocūdiora cognitu veiniamus: seleuci regis

*Edm
p̄dict p̄m̄*

110

filius antiochus non erce stratonice in finito amore cor-
reptus: memor quā impijs facinorib; arderet: impiū
peccatoris vulnus pia dissimulacōe contegebat. Itaq; di-
uersi affectus hūsdem visceribus ac medullis inclusi:
summa cupiditas et maxima verecūdia: ad vltimā ta-
bem corpus eius redegerūt. Iacebat ipse in lectulo mori-
bundo similis: lamētabanē necessarij. Pater meroze p-
stratus de obitu vnici filij: deq; sua miserrima orbitate
cogitabat: totiusq; domus funebri: magis quā regius
erat vultus. Sed hāc tristicie nubem leptinis mathema-
tica: vel vt quidā tradunt: erasistrati medici puidencia
discussit. Juxta enī antiochū sedens: vt eū ad introitū
stratonices rubore perfundi et spiritu increbescere. Ea-
q; egrediente pallere et exercitacōre anhelitū subinde recu-
perare animadūtit: curiosiore obseruacione ad ipsā ve-
ritatem penetrauit. Intrāte enī stratonice: & rursus
abeunte: brachium adolescētis dissimulāter apphēdēdo
modo vegetiore: modo languidiore pulsu venay cōperit
eius morbi eger esset: p̄tinusq; id seleuco exposuit: qui
carissimā sibi cōiugem filio cedere nō dubitauit. Q̄ in
amorem icidisset fortune acceptum referens. Q̄ dissimu-
lare eū vsq; ad mortem paratus esset ipsius pudori im-
putans. ¶ Subiciat aī senex rex amans. Jam pa-
tebit quā multa quāq; difficilia paterni affectus indul-
gencia superauit. Hec de seleuci quid vxore. Ariobaza-
nes autē filio suo capadoeie regnū cessit: ī cōspectu gnei
pompei: cuius cū tribunal cōscēdisset: inuitatusq; ab eo
vt in curuli sella sedisset. Postquā filiū in cornu scribe
humiliore fortuna sua locū obtinentem cōspexisset: non
sustinuit infra se collocatū intueri. Sed p̄tinus sella de-
scendit: & diadema in caput eius trāstulit: hortariq;
cepit: vt eo trāsiret vnde ipse descenderat. Exciderunt la-
crime iuueni: cohorruit corpus: dilapsum diadema est
nec q̄ iussus erat p̄gredi potuit. Quodq; p̄ne veritatis

*f. filij elucet quod
p̄tinus dicitur in p̄tate*

fidem excedit . letus erat qui regnū deponerat . tristis
cui dabat . nec vllum finem tam egregiū certam habuisset :
nisi patrie voluntati auctoritas pompeii affuisset .
Filium enī et regem appellauit . et diadema summere
iussit . & in curuli sella cōsedere coegit . Comite lenita:
tis hī patres : tragice asperitatis illi .

Capitulum octauū de seueritate patrū in filios
Lucus brutus gloria par romulo quia iste vrbe
hic libertatē romanā condidit . filios suos domi
nacionem tarquinij a se expulsam reducentes :
summū imperium obtinens : cōprehensosq; p̄ tribunali
virgis cesos : & ad palū religatos securi percuti iussit
Exiit patrem vt cōsulem ageret . orbisq; viuere quam
publice vindictē deesse maluit . **H**uius emulatus
exemplū causius filius : qui tribunus plebis agrariā legē
pnus tulerat . multisq; alijs rebus populariter animos
hominū amore sui deuinctos : tenebat . postquā illā po:
testatem deposuit : adhibito p̄pinq; & aīcōz cōsilio
affectatū regni crimine domi damnauit . verberibusq;
affectū necari iussit : ac peculum eius cereri cōsecrauit .
Gaius autem manilius torquatus : p̄pter egregia
multa rare dignitatis iuris quoq; ciuils & sacrorum
pōtificialium peritissimus : in cōsimili factō ne consilio
quid necessariōz indigere se credidit . Nā cum ad sena:
tum macedonia de filio eius decimo salano : qui eam p̄
vinciam obtinuerat : q̄relas per legatos detulisset . a pa
trib; cōscriptis peijt . ne quid ante de ea re statuerent :
quā ip̄e macedonū filijq; sui causā inspexissent . Sūmo
deinde tū amplissimi ordinis : tum etiā eoz qui questum
venerāt : cōsensu cognicōe suscepta : domi cōsedit . Solus
q; vtriq; parti per totum bidnū vacauit . ac terciō plenif
lime die diligentissimēq; auditis testibus ita pnuncia:
uit . Cum salanū filium meū pecunias a socijs accepisse
p̄batū mihi sit . et republica eum ī domo mea īdignū

indico. p̄tinusq; e conspectu meo abire iubeo. Tā tristi
patris sententia percussus salanus: lucem vltimus vide
re non sustinuit. suspendioq; se proxima nocte consump
sit. **P**eregerat iam torquatus seueri & religiosi iu
dicis partes. satisfactum erat reipublice: habebat vlcio
nem macedonia. potuit tam verecūdo filij obitu patris
inflecti rigor. **N**eq; adolescentis exequijs interfuit: et
maxime cum funus eius duceretur: consulere se volenti
bus: vacuas aures accomodauit. videbat enim se in eo
atrio consedisse. in quo imperiosi illius torquati seueri
tate conspicua imago posita erat. **P**rudentissimoq;
viro succurrebat effigies maiorum suorum cum titulis
suis. **I**d circo in prima parte edium poni solere: vt
eorum virtutes posteris non solum legerent s; etiam imi
tarentur. **M**arcus vero scaurus lumen ac decus
patris. cum apud atesim flumen impetu cimbrorum ro
mani equites pulsi deserto catulo vrbem pauidi repeterēt
consternacionis eorum participi filio suo misit: qui di
ceret libencius in acie se eius interfecti ossibus occursum
quam ipsum tam deformis fuge reum visurum. **I**taq;
si quid mō reliquū verecūdie ī pectore superesset: conspec
tum degenerati patris vitaturum. **R**ecordacione enī
iuuentutis sue qualis marco scauro aut habendus aut
spemendus filius esset admonebatur. **Q**uo nuncio ac
cepto iuuenis coactus est forcus aduersus semetipsum
gladio vti quā aduersus hostes vsus fuerat. **N**ec
minus animose aulus fuluius vir senatorij ordinis: enī
tem in aciem filium retraxit. quam scaurus e p̄lio fu
gentem increpauit. **N**amq; iuuenem & ingenio &
litteris & forma inter equales nitentem prauo cōsilio
cateline amicitiam secutum: inq; castra eius temerario
impetu ruētē medio itinē abstractū supplicio mortis af
fecit. **P**refatus non se cateline illum aduersus patriā
sed patrie aduersus catelinam genuisse. **L**icuit donec bel

li cuius rabies preteriret inclusum arcem. verum illud
tanti patris narret op⁹ hoc seueri referatur. Sed & vt
hanc incitatum & asperam seueritatem inuicioris rela:
tu patrum mores demencie sue mixtura temperent. ex
acte pene concessa venia iungatur.

**Capitulum nonum de parentum aduersus suspectos li
beros moderacione**

Vicius gelius omnibus honoribus ad censuram
defunctus cum grauissima crimina de filio in no
uercam commissum stuprum. & parridium cogi
tatum p⁹modum excogitata haberet. non tamen ad vin
dictam continuo procurrit. Sed pene vniuerso senatu ad
hibito in consiliu expositis prius suspicio nibus. postea
defendendi se adolescenti potestatem fecit inspectaq; dili
gentissime causa absoluit eum tum consilij senatus. tu
etiam sua sententia. q; si impetu ire abstractus seuire fe
stinasset admisisset magis scelus quam vindicasset.

Quinti autem ortensij qui suis temporibus orna
mentum romane eloquencie fuit: mirabilis in filio sua
paciencia extitit. Cum enim eousq; in pietatem eius su
spectam: & nequiciam inuisam haberet. vt messalam
sororis sue filium: heredem habiturus ambitus rei defen
dens iudicibus diceret: si illum damnassent. nihil sibi p
ter vltimum osculum nepotum: in quibus acquiesceret
superfuturum. Hac scilicet sententia: quam etiam edite
orationi inseruit. filium potius in tormento animi: q;
in voluptatibus reponens. Tamen ne nature ordinem
confunderet. non nepotes: sed filiu suum heredem reliquit
Moderate vsus affectibus suis. quia scilicet viuus mo
ribus eius veri testimoniu & mortuus sanguini suo ho
nozem debitum reddidit. **I**dem fecit dari generis
magneq; dignitatis vir fului. h; in filio aliq; tui tetriore
na cu senatus auxilium implorasset vt suspectus in parr
icidio. & ob id latens per triuuirum quereret. ac iussu

patrum conscriptoꝝ cōprehensus esset • non solum cum
 non necauit • sed etiam decedens dominū esse voluit: fili
 um quem genuerat heredem instituens • non quem fue
 rat expertus. **M**agnorum virorum clementibus
 actis: ignoti patris noue atq; inusitate rationis consi
 lium adiciam. **Q**ui cum a filio insidias necis sibi com
 perisset • nec iducere ī aīm posset • vt vey sāguinē ad hoc
 sceleris pgressum crederet • seductā vxorē suppliciter ro
 gauit: ne se vltcri⁹ celaret • siue illū adolescentē subieci
 set: siue ex alio cōcepisset. **A**ssueracōe deince ei⁹ et iure
 iurādo se nil tale suspicari persuasus: in locū desertum
 filio perducto: gladium quem occultū secum attulerat
 tradidit • ac iugulum ferendum prebuit • nec veneno:
 nec latrone ei ad pagendū parricidūm op⁹ esse affirmās
Quo factō non paulatim: sed magno impetu recta co
 gitatio pectus iuuenis occupauit. **C**ontinuoq; abiecto
 gladio: tu vero inquit pater viue • & si tam obsequēs
 & hoc precari filio permittas • me quoq; exupera. **S**ed
 tantum queso: ne meus erga te amor eo sit tibi vili or
 quod a penitencia oritur. **S**olitudinem sanguine melio
 rem pacatoꝝq; penatibus siluas • & alimentis blan
 dius ferrum: ac mortis oblate quam date vite felicius
 beneficium. **C**ommemoratis patribus qui iniurias fili
 orum pacienter exceperunt: referamus eos qui mortes
 equo animo tollerant.

**Capitulum decimum de parentibus qui obitum filiorū
 forti animo tulerunt**

Oracius puluillus cum ī capitolio ioui optimo
 maximo edem pōtifex dedicaret • inq; nūcupacōe
 sollemniū verboꝝ postem tenens: mortuū esse fili
 um suum audisset • neq; manum a poste remouit • ne
 tanti templi dedicacionem interrumpere • neq; vultum
 a publica religione: ad priuatum dolorem deflexit • ne
 patris magis quam pontificis partes egisse videretur.

Handwritten marginal note:
 In 2o libro de 2o libro de
 p. 18. de 2o libro de
 p. 18. de 2o libro de
 p. 18. de 2o libro de
 p. 18. de 2o libro de
 p. 18. de 2o libro de
 p. 18. de 2o libro de
 p. 18. de 2o libro de

Handwritten marginal note:
 Po. Inve. laudat.

tolle inquit cadauer . Clarum exemplum : nec minus
 tamen illustre quod sequitur . ¶ **Emilius paulus**
 nec felicissimi : nec miserrimi patris clarissima represen-
 tatio : ex quatuor filiis forme insignis egregie indolis :
 duos iure adoptionis in corneliam fabiamq; gentem
 translatos : sibipse denegavit . duos ei fortuna abstulit
 Quorum alter triumphum patris funere suo quartum
 ante diem precessit . alter in triumphali curru conspectus
 post diem tertium expiravit . Itaq; qui ad donandos
 vsq; liberos habundauerat : in orbitate subito destitutus
 est . Quem casum quo robore animi sustinuerit : oratio-
 ne qua de rebus a se gestis apud populum habuit . hac
 adiciendo clausulam nulli ambiguum reliquit . Cum i
 maximo prouentu felicitatis nostre quiritates timerem :
 ne quid mali fortuna moliretur . iouem optimum max-
 imum iunonemq; reginam & mineruam precatus su
 vt si quid auersi populo romano immineret : totum in
 meam domu couerteretur . Quapropter bene se res ha-
 bet . anuendo eni votis meis id egerunt : vt vos potius
 meu casum doleatis : qua ego vro ingemiscerem . Vno
 etia nunc domestico exemplo adiecto : i alienis ludibus
 oracioni mee vagari permitta . ¶ **Quintus marci**
 rex superioris cathonis : in consulatu collega . filiu sum-
 me pietatis magne spei : et que no parua calamitatis
 accessio fuit : vnicu amisit . Cuq; se obitu eius subrutu
 et euersum videret : ita dolorem altitudine consilij coher-
 cuit . vt a rogo iuuenis prius curia peteret : senatuz
 quem eo die legi haberi oportebat euocaret . Q nisi for-
 titer merorem ferre scisset : vnus diei luce inter calami-
 tosum patrem & strenuum consulem : neutra in parte
 cessato officio : partiri non potuisset . ¶ **Princeps**
 atheniensium **pericles** intra quatrduum duobus miri-
 ficis adolescentibus filiis spoliatus . hijs ipsis diebus et
 vultu pristinum habitum retinente . et oratione nulla

Sty. et Aug. v. 1. p. 18

que in aedonibus
habuit

no ad hunc p. p. p. p.
agnosce d. p. p.
m. d. d. d. d. d.

veniens

Sty. et Aug.

Sty. et Aug.

ex parte ifractorie cōtonatus est. **M**lle dō caput quoq̄
solito more coronatum gerere sustinuit. vt nihil ex vete
re ritu p̄pter domesticum vulnus detraberet. Non sine
causa igiē tāti roboris animis : ad olimpij iouis cog:
nomen conscendit. **X**enofon autem quod ad so
craticam disciplinam attinet : p̄xim^{us} a platone fel:
cis ac beate facundie gradus : cum sollemne sacrificium
perageret . e duobus filijs maiorem natu noīe grilū ap̄
mātinēā ī prelio cecidisse cognouit . nec ideo institutum
deoz cultum omittendum putauit . s̄ tantummodo co
ronam deponere contentus fuit : quā ipsam percuncta
tus quo nā mō occidisset . vt audire fortissime pugnātē
interisse capiti reposuit . numina quibz sacrificabat tes:
tatus maiorem se ex virtute filij voluptatē quā ex mor
te amaritudinem sentire. **A**lius remouisset hostiam :
abiecisset altaria : lacrimis respersa tura disiecisset . xeno
fontis corpus religione immobile stetit . & aninius in
consilio prudencie stabilis mansit . ac dolori succumbere
ipsa clade que nunciata erat tristius duxit. **N**e
anaxagoras quidem subprimendus est . audita namqz
morte filij : nihil mibi inquit inexpectatum aut nouū
nuncias . Ego enim illum ex me natum sciebā esse mor
talē . has voces vtilissimis p̄ceptis imbuta virtus mit:
tit . que si quis efficaciter auribus recepit : nō ignorabit
ita liberos esse p̄creandos : vt meminerit hijs a rerum
natura & accipiendi spiritus & reddendi eodem mo
mento temporis legem dici . atqz vt mori neminem sole:
re qui non vixerit : ita ne viuere aliquem quidem posse
qui non sit moriturus . *et tū de p̄dite libro.*

Justia mali p̄p̄t̄ d̄p̄t̄
libris plat̄ ad 205

anaxagoras exoratur